

פוגלא = נון. ממישרא = ערוגה. ונוחין לאבדן — על ידי שכהה.

תוספות

חס ושלוש, אלא יושבין היינו וחוזרין דברי תורה, מתורה לנביאים ומנביאים

— חוץ מאחר. אמר: הואיל ואיטריד ההוא גברא
מההוא עלמא ליפוק ליתנהי בהאי עלמא. נפק אחר
לתרבות רעה. נפק אשכח זונה, תבעה. אמרה ליה:
לאו אלישע בן אבויה את? — עקר פוגלא
ממישרא בשבת ויהב לה. אמרה: אחר הוא.

וַשָּׂאֵל אֶחָד אֶת רַבִּי מֵאִיר לְאַחַר שְׂפִיץ
 לְתַרְבוּת רָעָה, אָמַר לִיה: מֵאִי דִכְתִּיב "גַּם אֶת זֶה
 לַעֲמֹת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים"? — אָמַר לוֹ: כָּל מֵה
 שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא — בָּרָא כְּנֻגְדּוֹ, בָּרָא הָרִים
 — בָּרָא גִבְעוֹת, בָּרָא יָמִים — בָּרָא נְהֻרוֹת. אָמַר לוֹ:
 בְּכִי עֲקִיבָא רַבָּךְ לֹא אָמַר כֵּן, אֱלֹא: בָּרָא צְדִיקִים
 — בָּרָא רָשָׁעִים, בָּרָא גֵן עֵדֶן — בָּרָא גֵיהֶנָם. כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי חֻלְקִים, אֶחָד בְּגֵן עֵדֶן וְאֶחָד
 בְּגֵיהֶנָם, וְזֶכֶה צְדִיק — נֹטֵל חֻלְקוֹ וְחֻלְק חֲבֵרוֹ בְּגֵן
 עֵדֶן, נִתְחַיֵּב רָשָׁע — נֹטֵל חֻלְקוֹ וְחֻלְק חֲבֵרוֹ
 בְּגֵיהֶנָם. אָמַר רַב מִשְׁרָשָׁא: מֵאִי קָרְאָה? גִּבִּי
 וְדִיקִים כְּתִיב "לֵכֵן בְּאַרְצָם מִשְׁנָה יִירָשׁוּ". גִּבִּי
 רָשָׁעִים כְּתִיב "וּמִשְׁנָה שְׁבוּרֹן שְׁבוּרָם". שָׂאֵל

אָהר אַת רַבִּי מֵאִיר לְאַחַר שִׁיזָּא לְתַרְבוּת רָעָה : מֵאִיר
 בִּכְתִּיב "לֹא יַעֲרֹכֶנָּה זֶהָב וְזָכוּכִית וּתְמוֹרֶתָהּ כָּלִי פֹז"
 — אָמַר לוֹ : סֵאלוּ דְבָרֵי תוֹרָה, שֶׁקָּשִׁין לְקִנּוּתָן כָּלִי
 הָהָב וְכָלִי פֹז, וְנוֹחִין לְאַבְדֵּן כָּלִי זָכוּכִית. — אָמַר
 לוֹ : רַבִּי עֲקִיבָא רַבִּף לֹא אָמַר כֵּן, אֲלֵא : מֵה כָּלִי
 הָהָב וְכָלִי זָכוּכִית, אֵף עַל פִּי שְׁנִשְׁבְּרוּ יֵשׁ לָהֶם
 מַעֲנָה — אֵף תִּלְמִיד חֶכֶם, אֵף עַל פִּי שֶׁסָּרַח יֵשׁ לוֹ
 מַעֲנָה. — אָמַר לוֹ : אֵף אֶתָּה חֲזוֹר בֵּךְ ! — אָמַר לוֹ :
 בָּר שְׁמַעְתִּי מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד : שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹכְבִים
 — חוּץ מֵאַחֲר. תִּנוּ רַבֵּנּוּ : מַעֲשֶׂה בְּאַחַר

שָׁהִיָּה רֹכֵב עַל הַסּוּס בְּשִׁפְתָּ, וְהָיָה רַבִּי מֵאִיר מְהֵלֵךְ
מֵרֶגֶל לֹו: מֵאִיר, חֲזוֹר לְאַחֲרָיָה, שֶׁכָּכֵר שִׁיעֲרֹתַי בְּעַקְבֵּי
מֵרֶגֶל לִיָּה: אֵף אַתָּה חֲזוֹר בָּךְ. — אָמַר לִיָּה: וְלֹא כָכֵר
חֲזוֹרֵי הַפְּרָגוֹד "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִּים" — חוּץ מֵאַחֵר.
"אָמַר לִיָּה לִינֻקָּא: פֶּסוּק לִי פֶסוּקָךְ! אָמַר לֹו:
עֵיִלִּיָּה לְבִי כְנִישָׁתָא אַחֲרִיתִי, אָמַר לִיָּה לִינֻקָּא:
כִּי אִם תִּכְבְּסִי בְּנֵתָר וְתִרְבִּי לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עֲוֹנָךְ
אַחֲרִיתִי, אָמַר לִיָּה

בעקבי (לפי עקבות, פסיעות) **סוסי שעד כאן תחום שבת**, ומכאן והלאה אסור לך ללכת. **אמר ליה** (לו) **ר' מאיר**: **אף אתה** (לו): **ולא כבר אמרתי לך**, כבר שמעתי מאחורי הפרגוד — שוכנו בנים שורבבים חוץ מאחר. בכל זאת תקפיה עייליה ל **אמר ליה לינוקא** (אמר לו אחר לתינוק) כדרך ניוחש וסימן: **פסוק לי פסוק** (אמור לי את הפסוק שלמרת היום) **אמר לו** א (ישעיהו מח, כב). **עיילא לבי כנישתא אחריתי אמר ליה לינוקא**: **פסוק לי פסוק** (הכניסו לבית כנסת אחר, ואמר לו לתינוק בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני" (ירמיהו כ, כב). **עייליה לבי כנישתא אחרי**

עיונים

חוץ מאחר / שלולי וידוע לפני הקב"ה שאינו עתיד לחזור בתשובה שלמה (ר"ח). ור' בגרסות שיש שם טעם לדבר – שמפני שירע בכבודו של הקב"ה, שהרי חכם גדול היה, הרי הוא מזיד גמור, שאין מסייעים לו לעשות תשובה כמו לחוטאים אחרים.

שאל אחר את ר' מאיר / וכתב המהרש"א כי בשאלות אלה התכוון אחר לרמוז על עצמו. וכן נראה גם מן השאלות האחרות ששאל. הדיו שכתבו כי ר' מאיר ענה במתכוון תשובות אלה כדי שאחר עצמו יאמר את הברבים שיוכל ר' מאיר אחר כך לומר לו שיחזור בתשובה. **נולד חלקו וחלק חברו** / וטעמו של רבר לפי מהמחמיתא את הברבים נענש גם על חטאיהם שלהם. וכן הצדיק הגורם זכות לברים (ר"ח).

(והאם לא) אלישע בן אבויה אתה? וכי אדם גדול כמוך עושה כזאת? עקר פופגלא ממישרא בשבת ויהי לה נעקר צענון מן הערוגה בשבת ונתן לה! להראות שאיננו שומר יותר את התורה. אמרה ההוונה: אחר הווא, שודאי אין זה אלישע בן אבויה. ומשום כך קראהו אחר.

ג מספרים, שאל אחר את ר' מאיר,
לאחר שיצא אחר לתרבות רעה, אמר

ליה [לך]: מאי דכתיב [מהו שנאמר] "גם את זה לעומת זה עשה האלהים"

גרסות

חוץ מאחר בכת"י ומקורות:

חוץ מאחר דידע כבודי ומרד בי.

הואיל ואיטריד – ליפוק
בכת"י: הואיל ולית ליה תקנה
ליזיל.

נפק אשכח בכת"י: חזייה
לההוא.

בן אביוה את בכת"י: בן אביוה
את ששמך יצא בכל העולם
מלו.

אמרה אחר הוא בכת"י: אמרה
ליה אחר אתה.

נטל חלקו בכת"י : נוטל חלקו.

אמר לו: ר' עקיבא בכת"י: אמר
לו האלהים אפילו ככלי חרס
שאין בהן ממש, אלא עקיבא
רבך.

ללמוד תורה מפיו בכת"י: לומד
תורה ממנו כיון שהגיע לתחום
שבת.

שכבר שערתי – עד כאן
בכת"י: ששערתי בעקבי הסוס
שעד כאן.

אמר ליה לינוקא פסוק לי
פסוקך בכת"י: שמעיה להווא
ינוקא דקרי.

לשון

פרגוד

המבדיל בין המלך לבני הארמון.

אחר
משמעות "אחר" כאן מובנת כפשוטה: איש אחר, שאינו מי שהיה ידוע קודם לכן. אולם נראה כי למלה זו היה טעם לואי שלילי, כמו למשל בשימוש הלשוני במדרשי הלכה "אחרים" – מבוזבזים. ואולי גם קשר עם הפועל "אחר" במשמעות – מיוחס, אחוז תאוה.

אִישׁ

אלישע - אחר

ראה בעמי 50

שיעורתי בעקבי סוסי / לדעת המהרש"א נתכוון אחר ללגלג בעל כר' מאיר, שהיה קל יותר לשער מרחק לפי פסיעות אדם מאשר לפי מהלך הסוס. אכן, מן הירושלמי נראה כי הדרב בא להדגיש את חכמתו של אחר, שאף תוך כדי דבור בגשא אחר, ותוך כדי רכיבה, יכול היה לשער את המרחק.

לפי מוסקו / תינוקות שלמדו בבית הכנסת נהגו ללמוד בכל יום פסוק אחד בעל פה. וכבר נתבאר בגמרא כי היו חכמים שהשתמשו בכך כדרך לחנך בה את העתיד (ר' חולין נגה, ב).